Luvituksen sujuvuus

Ulla Palander

Valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto 9.10.2024

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

HaO-kirjaukset

- Investointiluvituksen sujuvuutta ja ennakoitavuutta parannetaan Suomen keskeisenä kilpailuetuna. Samalla huolehditaan luonnon monimuotoisuudesta ja ympäristövaatimuksista, hankkeiden sosiaalisesta hyväksyttävyydestä ja kansalaisten omaisuudensuojasta.
- Luvituksen sujuvuus on edellytys investointien syntymiselle ja erityisesti puhtaan talouden murrokselle.
  - Investointien edistämiseksi edetään kohti yhden luukun mallia, jossa asiointi ja lupien haku tapahtuu keskitetysti ja digitaalisesti yhden, toimivan ja käyttäjälähtöisen lupaprosessin kautta.
  - Ympäristölupakäsittely (lupa-, valvonta- ja ohjaustehtävät) kootaan juridisesti yhtenä viranomaisena toimivaan valtakunnalliseen kokonaisuuteen, jossa hyödynnetään monipaikkaisen työskentelyn mahdollisuuksia.
  - Sujuva luvitus sekä siitä syntyvä puhdas siirtymä ja talouskasvu varmistetaan huoleh- timalla lupaviranomaisten ja hallinto-oikeuksien hyvästä asiakaspalvelukyvystä ja johtamisesta, toimivista digitaalisista järjestelmistä sekä riittävästä resursoinnista.

Lupien käsittelyajat

Aluehallintovirastojen ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupa-asioiden keskimääräiset käsittelyajat vuosina 2020–2023.

Asia	2020	2021	2022	2023
	kk	kk	kk	kk
Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaiset lupa-asiat	12	11,9	11,3	11,6

Lähteet: Aluehallintovirastojen tilinpäätökset vuosilta 2020–2023.

Lupien käsittelyajat

- Ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaisiin lupapäätöksiin kohdistuvien valitusten käsittelyajat Vaasan hallinto-oikeudessa

	Keskimääräinen käsittely-aika kk		
Asia/vuosi	**2021**	**2022**	**2023**
Ympäristön-suojelu	21,4	21,1	20,0
Vesitalous	23,4	28,4	24,4
Ympäristön-suojelulaissa ja vesilaissa tarkoitettua yhteiskäsitte-lyä koskevat asiat	31	24,5	29,6
Ympäristön-suojelulaissa ja maa-ai-neslaissa tar-koitettua yhteiskäsitte-lyä koskevat asiat	23,7	26,4	19,7

Lähde: Vaasan hallinto-oikeuden toimintakertomukset

Lupien käsittelyajat

- Itä-Suomen, Turun, Vaasan, Helsingin, Pohjois-Suomen ja Hämeenlinnan hallinto-oikeuksien tilastotietoja Luonnonsuojelu -luokassa asianimellä ”Luonnonsuojelulain mukainen asia” olevat asiat.

Luonnonsuojelu/Asianimi Luonnonsuojelulain mukaiset asiat	Keskimääräisen käsittelyajan vaihtelu/HaO/kk
2023	5,1–15,5
2022	6,3–22
2021	1,3–25,6
2020	6,6–28,8

Lähde: Itä-Suomen, Turun, Vaasan, Helsingin, Pohjois-Suomen ja Hämeenlinnan hallinto-oikeudet.

Etusijamenettely

- Vuoden 2023 alusta tuli voimaan määräaikainen, vuoden 2026 loppuun asti voimassa oleva vihreän siirtymän investointeja vauhdittava lainsäädäntö.
- Yritysten ovat hakeneet hankkeilleen aktiivisesti etusijaa. Toukokuuhun 2024 mennessä etusijamenettelyyn oli otettu 32 hanketta, joista päätöksen oli saanut 19 ja lainvoimaisen luvan 13 hanketta.
- Hallitus on luvituksen sujuvoittamisen kokonaisuudessa jatkamassa etusijamenettelyn voimassaoloa vuoden 2030 loppuun.

Yhden luukun palvelu

- Yhden luukun palvelu vahvistuu uudistuksessa merkittävästi
  - Yksi viranomainen vastaa lupa-ja muiden menettelyjen etenemisestä ja koordinoinnista ennakko-ohjauksesta jälkivalvontaan (valtion ympäristöasiat).
- Yhden luukun etuja asiakkaalle
  - Toiminnanharjoittaja asioi jatkossa digitaalisen lupaprosessin kautta
  - Yhden viranomaisen malli varmistaa valtakunnallisesti yhtenäiset toimintatavat ja edistää tasapuolista kohtelua
  - Lisää päätösten ennakoitavuutta ja laatua, vähentäen myös tarvetta muutoksenhakuun
  - Useita lupia vaativissa hankkeissa lupamenettely johtaa nykyistä useammin yhteen lupapäätökseen ja yhteen valitusmahdollisuuteen
- Esimerkiksi vesilain, ympäristönsuojelulain ja luonnonsuojelulain yhteiskäsittely
- Ympäristöasioiden ”digiluukku” syntyy useiden digihankkeiden yhteistyönä
  - Luvat ja valvonta -palvelusta kehitetään kattava lupien digitaalinen hakukanava

HaO:n toimeenpano

- Virastouudistus
  - AVIien ja ELYjen ympäristölliset lupa- ja valvontatehtävät yhdistetään osaksi uutta Lupa- ja valvontavirastoa
- Yhden luukun palvelut
  - Lupalainsäädäntöä uudistetaan vastaamaan uutta virastorakennetta
  - Vahvistetaan ennakollista ohjausta, neuvontaa, viranomaisten yhteistyötä ja digitaalisuutta
  - Tiivistetään YVA-menettelyn ja lupamenettelyn yhteyttä sekä lisätään sen joustavuutta
  - Säädetään ympäristöllisten lupien yhteiskäsittelystä nykyistä laajemmin
- Lausuntokierros kesällä 2024
- Hallituksen esitykset tulevat eduskunnan käsiteltäviksi keväällä 2025
- Lait tulevat voimaan 1.1.2026, jolloin uusi aluehallintomalli aloittaa toimintansa.

EU: Luvituksen määräajat, CRMA

- Strategisten hankkeiden lupamenettely saa kestää enintään
  - 27 kuukautta sellaisten strategisten hankkeiden osalta, joihin liittyy louhintaa;
  - 15 kuukautta sellaisten strategisten hankkeiden osalta, joihin liittyy ainoastaan jalostusta tai kierrätystä.
- Jo käynnissä olevat hankkeet, kesto statuksen myönnön jälkeen
  - 24 kuukautta sellaisten strategisten hankkeiden osalta, joihin liittyy louhintaa;
  - 12 kuukautta sellaisten strategisten hankkeiden osalta, joihin liittyy ainoastaan jalostusta tai kierrätystä.
- YVA ei sisälly aikarajoihin
- Jäsenmaalla poikkeustapauksessa mahdollisuus pidentää määräaikoja kuudella (louhinta) ja kolmella kuukaudella

EU: Luvituksen määräajat, NZIA

- Strategiset hankkeet
  - Lupamenettely ei saa ylittää yhdeksää kuukautta hankkeissa joiden vuotuinen valmistuskapasiteetti on pienempi kuin 1 GW;
  - 12:ta kuukautta hankkeissa, joiden vuotuinen valmistuskapasiteetti on vähintään 1 GW;
  - 18:a kuukautta kaikkien varastointipaikan toimintaan tarvittavien lupien osalta.
  - Jos valmistuskapasiteettia ei mitata gigawatteina, lupamenettely ei saa ylittää 12:ta kuukautta.
- Muut nettonollateknologiahankkeet
  - 12 kuukautta hankkeissa joiden vuotuinen valmistuskapasiteetti on pienempi kuin 1 GW;
  - 18 kuukautta hankkeissa joiden vuotuinen valmistuskapasiteetti on vähintään 1 GW.
  - Hankkeissa joissa valmistuskapasiteettia ei mitata gigawatteina, lupamenettely ei saa ylittää 18 kuukauden määräaikaa.

Yhteenveto: Investointien edistäminen

- Investointien näkökulmasta tärkeää on ennakoitavuus
- Luvituksen hitaus ei Suomessa erityinen ongelma
- Hallitusohjelman kirjausten toimeenpano sujuvoittaa luvitusta
- Aikatauluissa lupapäätöksiä merkittävämpää on valitusprosessien kesto
- Aluehallintouudistuksen toimeenpano ja resursointi tärkeässä roolissa

Kiitos